

FRED OG FRIHET

nr. 3/2023 | Nyhetsbrev fra IKFF/WILPF Norge

Little Amal får overlevert et norsk pass av aktører i Propellen Teater

Little Amal er en 3,5 meter høy dukke og symboliserer en 10 år gammel syrisk flyktning. Gjennom kunstprosjektet The Walk har hun blitt et globalt symbol på menneskerettigheter, spesielt for flyktninger. Hun har besøkt 14 land og reist over 9000 km. I 2023 besøkte hun Olavsfestivalen. Propellen Teater (en nettverkorganisasjon av scenekunstnere i regionen) tok initiativ til å gi henne et norsk pass. Dette ble skapt av IKFF-medlem og billedkunstner Faezeh Valadan. Leder for IKFF i Trondheim, Berit Rusten, var med som aktør og initiativtaker.

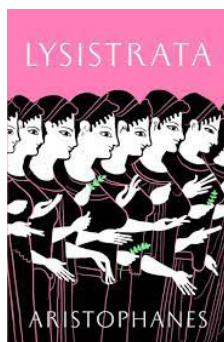
Foto: Hanna Fauske

Veien til FRED – Krig er utdatert!

Mye kan sies om veien til fred pr dato og i forbindelse med Ukraina. Det viktigste er at vi må tørre å si noe om at krig er utdatert. Krig er ikke et naturfenomen. Krig er et valg. Likeså er det et valg å arbeide for fred. Vi må skolere oss på hvordan, og vi kan heve fredsfanen. Vi må pulverisere påstanden om at bare våpen er veien til fred. Dette tror jeg er oppgaven for feminister av alle kjønn.

Linn Stalsberg skrev 8. mars 2022 i Klassekampen: «Det er lite som er så macho som krig. Der menn er drapsmenn og kvinner (og barn, min anmerkning) er ofre.»

Kanskje er det derfor kvinner har stått i spissen for fredsbevegelsen fra dens spede begynnelse. De første kvinner som kjempet mot krigen, som vi kjenner til, er Lysistrata og hennes kampheller. Deres innsats løftet frem i en komedie fra 415 f. kr. av Aristofanes, som forteller hvordan kvinnene satte i gang seksualstreik mot mennene som blodtørsig eller «heltemodig» kriget».

To tusen år senere kom Bertha von Suttner med sin bok, «Ned med våpnene», i 1889. Bakgrunnsstoffet var tre kriger hennes egen familie hadde vært involvert i. Blant annet Krimkrigen. «Ned med våpnene» ble kjempepopulær. Bjørnstjerne Bjørnson skrev at skolens historieundervisning måtte endres, at Bertha von Suttners perspektiv måtte inn. Bertha inspirerte også Nobel til å etablere en Nobels fredspris. I testamentet står det klart at pengene skulle gå til fredsbevegelser og arbeid for nedrustning!

I forkant av første verdenskrig var flere kvinner svært aktive. Blant annet Rosa Luxemburg. I 1911 skrev hun: «Kampen gjelder den sannhetens time, hvor den herskende klasse appellerer til massene om gjensidig å slå hverandre ihjel og hvor det kommer den tid der massene sier: Det vil vi ikke!»

I 1915, midt under første verdenskrig, ble det arrangert en stor kvinnefredskonferanse i Haag.

«Vi kvinner, samlet til international kongres, protestere mot krigens vanvid og rædsel, mot dens meningsløse ofre av menneskeliv og ødeleggelser av saa meget, som menneskene har brukt aarhundreder til at oppbygge». Dette var en del av ordlyden i en felles uttalelse fra kongressen. Det var på bakgrunn av den konferansen at Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet ble dannet.

Etter andre verdenskrig var fredsarbeidet i vinden. Særlig kvinner (og menn) som hadde opplevd konsentrasjonsleirenes gru, sto i spissen, med paroler som «Aldri mer krig». Så kom NATO-debatten og den kalde krigen og fredsarbeid ble en torn i øyet på makta. Fredsaktivister ble, i alle fall frem til langt ut på 1980-tallet overvåket som statsfiender. Media var med på å skape et inntrykk av at arbeidet for fred var suspekt. VG og Aftenposten spredte løgner om at Sovjet betalte fredsbevegelsen mellom 21 og 28 milliarder hvert år. Da Eva Nordland og Tulle Elster ga ut boka «Fredsrotter: En håndbok i fredsarbeid», skrev Forsvarsforeningens blad: «Dette er en ekkel bok, et nytt signal til Kreml om at Sovjets opprustning er i ferd med å gi de ønskede politiske gevinster».

Denne holdningen til fredsarbeid har styrket seg med Russlands okkupasjon av Ukraina. Fredsarbeidet møter motvind! Et feministisk perspektiv på krig/fredproblematikken er viktig som aldri før. I den sammenhengen synes jeg at et sitat fra Svetlana Aleksijevitsjs fra bok «Krigen har intet kvinnelig ansikt», som hun fikk Nobels litteraturpris for i 2015, er viktig: «Menn gjemmer seg bak historien, bak fakta, krigen fengsler dem som handling og motsetninger mellom ideer.» (Krigen har intet kvinnelig ansikt; s 20)

Kvinnebevegelsen derimot har opp gjennom tidene alltid løftet frem krigen gru og offer som et viktig argument mot krigen. Jeg mener derfor det aller viktigste vi kan gjøre nå er å forsøke å opponere mot Jens Stoltenbergs strategi om at «Våpen er veien til FRED». Vi må velge, tørre å finne måter å løfte FREDsfanen på.

• Berit Rusten

Fred er vår seier!

En rapport fra fredskonferansen i Wien

• Åse Møller Hansen

«Det er på tide å la våpnene stilne og la diplomati løse konflikten. Vi må motarbeide krigens logikk med fredens logikk.» Med disse ord ble fredstoppmøtet i Wien lansert.

Britt Schumann, Siri Jensen, Susanne Urban og Åse Møller-Hansen fra IKFF reiste alle til Wien for å delta på toppmøtet. Også Norges fredslag, Bike for Peace og Stopp NATO var representert. Sammen med tre hundre andre fredsaktivister fra 32 land delte vi et håp om at The Vienna Summit for Peace in Ukraine 10. og 11. juni kunne frambringe noen konstruktive svar.

Dagen før konferansen

WILPF Østerrike inviterte til formøte for WILPF-deltakerne fra 15 land på fire kontinent, som var i Wien for å delta på fredskonferansen. Rosa Logar fra WILPF Østerrike og WILPFs president Sylvie Jacqueline Ndongmo fra Kamerun åpnet møtet. Sylvie ba om et minutts stillhet for å ta verdens tilstand inn over oss. Så holdt hun opp en grønn fredskvist som kvinner i Kamerun bruker for å be om fred. Om WILPF sa hun: «Vi må være stolte over at vi har bestått tidens test og fortsatt er aktive etter mer enn hundre år.»

Rosa Logar informerte om uroen rundt fredstoppmøtet. Et fagforbund hadde nektet å huse konferansen etter at flere avisartikler påsto at fredskonferansen støttet Russlands krig i Ukraina, men på kort tid klarte arrangørene å organisere et nytt lokale. Dette var kjente toner for mange i salen, som hadde erfart at fred er blitt et giftig tema, med påstander som at det er et svik å støtte fred. Men for WILPF er det essensielt å forsvare arbeidet for fred, finne måter å snakke om fred og bygge fredsnarrativene. Vi lever i et historisk øyeblikk og fredsbevegelsen er fragmentert. Derfor er det viktig med konferanser som samler freds- og antikrigsorganisasjoner fra mange land, for å finne veier til fred med fredelige midler.

Stemmer for fred – og Veier til fred

På fredstoppmøtet ble det presentert perspektiver på krigen i Ukraina fra mange land. Her var fredsstemmer fra Øst- og Vest-Europa, USA og land i det globale sør, med innledere fra Ukraina, Russland, Hviterussland, India, Bolivia, Guatemala, Brasil, Canada, Irland, USA, Kina, Kamerun, Litauen, Tyskland og Østerrike.

Det var flere stemmer fra Ukraina. Den kjente pasifisten Yuri Sheliashenko, fra den ukrainske fredsbevegelsen, sa at russiske og ukrainske aktivister står sammen for våpenhvile og forhandlinger og at de fordømmer all krig. Nina Potarska, WILPFs nasjonale koordinator i Ukraina, sa at hvis du hele tiden snakker om hvem som har skylden, så støtter du krigen. Stopp krigen! Hun mente det var et privilegium å være i sikkerhet og snakke om krigen.

Tatjana Zdankova, medlem av Europaparlamentet for Litauen, ønsker at Europa forenes og organiserer seg fra Lisboa til Vladivostok. «I am Lithuanian, I am Russian, I am Ukrainian.» Hun leste opp et brev fra en ukrainsk militærnektet som er fengslet fordi han nekter å gå til krig og drepe andre, basert på sin kristne tro.

Olga Karach kom fra organisasjonen Our House i Belarus som støtter militærnektet. Hun sa: «Hvis du går i krigen, er du ikke en helt, men en som ødelegger. Drøm og stopp krigene i hele verden. Kvinner i Russland, Ukraina og Belarus trenger hjelp. Gi asyl og visa for militærnektet fra alle disse landene. Desertører kan få dødsstraff i Belarus. Militæret er rollemodeller for menn. Kvinner i Belarus slåss mot militarisme.»

Uttalelsen fra fredstoppmøte finner du på norsk her: <https://www.ikff.no/wpcontent/uploads/2023/06/Wien-opprop-3.pdf>. IKFF har sendt uttalelsen til Norges forsvarsminister og utenriksminister. Det ble også bestemt dato for en global aksjonsuke mot krigen i Ukraina 30. september til 8.oktober. Konferansen ga nye perspektiver, inspirasjon og pågangsmot.

Klimaelefanten vår ble godt mottatt og fikk en sentral plass nær scenen.

Hele rapporten finnes på hjemmesidene sammen med rapport fra Britt Schumann: <https://www.ikff.no/fredskonferanse-i-wien-10-11-juni-23/>

Samling foran elefanten, fra venstre Åse Møller-Hansen, Britt Schumann, WILPFs president Sylvie Jacqueline Ndongmo fra Kamerun og Susanne Urban.

Brigitte Obermayer fra WILPF Germany og Sylvie Jacqueline Ndongmo, WILPFs president, fra Kamerun.

Nordisk fredsallianse ser dagens lys

Rapport fra nordisk møte i Helsingør

• *Liss Schanke*

Bakgrunn

Nordiske fredsorganisasjoner har arbeidet aktivt med å styrke samarbeidet mellom nordiske fredsorganisasjoner og også øke samarbeidet med organisasjoner i Russland. Arbeidet startet med den nordiske fredsreisen til Russland i 2018 og de to nordisk-russiske seminarerne i Oslo i 2020 og 2021. Slagordet for alle disse tre arrangementene har vært «Naboer som venner, ikke fiender».

Etter seminaret i Oslo i 2021 ble en nordisk koordineringsgruppe etablert, og den arbeidet for å danne et nettverk av nordiske fredsorganisasjoner i form av en nordisk fredsallianse.

IKFF Norge var pådriver for de to seminarerne i Norge og har spilt en aktiv rolle i den nordiske koordineringsgruppen sammen med representanter for IKFF i Danmark og Finland.

Seminar og stiftelsesmøte i Helsingør i juli

Den nordiske koordineringsgruppen arrangerte et fredsseminar i Helsingør i Danmark 14. - 15. juli. Møtet tok opp temaer av felles interesse for alle fredsorganisasjonene gjennom innledninger og diskusjoner. Både seminaret og stiftelsesmøtet ble holdt på den internasjonale folkehøyskolen i Helsingør.

Stiftelse av Nordisk Fredsallianse

Den nordiske fredsalliansen ble stiftet i Helsingør 16. juli.

23 nordiske fredsorganisasjoner fra Danmark, Finland, Norge og Sverige var til stede. Målsettingene for koordineringsgruppen har vært å dels samle mange nordiske fredsorganisasjoner til diskusjon om felles temaer, dels danne en nordisk paraplyorganisasjon. Begge målsettingene ble oppfylt.

Den viktigste politiske enigheten gjaldt atomvåpenpolitikk, med vekt på fire felles krav til nordiske myndigheter:

- Signere FN-forbudet
- Gå inn for Norden som atomfri sone
- Si nei til utenlandske baser på nordisk jord siden det kan medføre atomvåpen
- Si nei til NATOs strategi om førstebruk av atomvåpen

Den viktigste politiske uenigheten gjaldt forholdet til Russland, hvor det var markerte meningsforskjeller mellom de norske og finske gruppene.

Ny ledelse og en rekke arbeidsgrupper

Stiftelsesmøtet valgte en ny koordineringsgruppe med 2 faste + 1 vara fra hvert land. Liss Schanke fra IKFF Norge stilte ikke til gjenvalg, og følgende tre personer utgjør den nye norske delen av koordineringsgruppen:

- Tim Liebenhoff, Fredslaget
- Einar Braathen, Fredsinitiativet
- Aslak Storaker, Stopp NATO

Det er ingen kvinner i den norske gruppen, men den nordiske koordineringsgruppen som helhet har over 40% kvinner. Det er heller ingen representanter fra IKFF Norge, men både Marianne Laxen fra IKFF Finland og Hanne Petersen fra IKFF Danmark er med i den nye koordineringsgruppen.

Det ble nedsatt en rekke arbeidsgrupper som skal samarbeide om felles utfordringer framover, det gjelder blant annet arbeidet for fredsdepartementer som IKFF Norge har vært opptatt av lenge og samarbeidet mellom freds-, klima- og miljøbevegelsen. Et annet tema er muligheten for deltakelse fra nordiske fredsorganisasjoner i det framtidige arbeidet for tillitsbygging mellom ukrainske og russiske fredsorganisasjoner – blant annet basert på at det islandske formannskapet i nordisk ministerråd 2023 har satt fredsarbeid på dagsorden.

Gruppebilde fra det nordiske møtet.

Arbeidet framover

Selv om IKFF-Norge ikke skal sitte i den nye koordineringsgruppen skal vi følge arbeidet framover.

Det blir laget en fullstendig rapport fra seminaret og stiftelsesmøte i løpet av høsten. Det er hovedsakelig beregnet på de som var til stede, men vil også bli distribuert til andre interesserte. Ta eventuelt kontakt med liss.schanke@gmail.com

Se hele rapporten på hjemmesidene, <https://www.ikff.no/wp-content/uploads/2023/07/Nordisk-fredsallianse-ser-dagens-lys-rapport-fra-Liss.pdf>

Til forsvar for fred og frihet gjennom opprustning og krig

IKFFs hørings svar om NOU 2023: 14 Forsvarskommisjonen av 2021, Forsvar for fred og frihet

Vi lever i en verden full av kriger, militær opprustning, utvikling av stadig farligere våpen, global oppvarming, klimakrise og total ubalanse mellom fattige og pengesterke nasjoner og enkeltindivider - med framvekst av religiøs ekstremisme, politisk fascisme, millioner av mennesker på flukt og iskald krig mellom stormaktene. I denne situasjonen ville det være naturlig av en forsvarskommisjon å ta utgangspunkt i *alle* disse forholdene for å komme fram til en reell og helhetlig forsvarspolitik, men det gjør ikke Forsvarskommisjonen av 2021.

Kommisjonens flertall (14 av 16 medlemmer) baserer seg på at veien til fred går gjennom våpen og opprustning. De foreslår en enorm opprustning, en opptrappingsplan med en permanent økning på 30 milliarder på forsvarsbudsjettet, og deretter årlige ekstrabevilgninger på 40 milliarder hvert år i en tiårsperiode til militære formål. Disse tilleggene skal plusses på dagens forsvarsbudsjett på rundt 78

milliarder kroner. Det forutsettes dessuten at det skal foregå en ytterligere økonomisk opptrapping etter første tiårsperiode.

IKFF mener denne pengebruken er perspektivløs og vanvittig, tatt i betraktning de formidable ødeleggelsene våpnene og militær virksomhet påfører folk, natur og klima, og de enorme problemene menneskeheten samlet må løse i kampen for å redde vårt eksistensgrunnlag. IKFF peker også på at den stadig voksende kløften mellom fattigfolk og rike, som vi også opplever i Norge, er en fare for en stabil og fredelig samfunnsutvikling. Derfor er en prioritering av menneskelige og økonomiske ressurser til militære formål framfor velferdspolitiske, heller ikke en freds- og sikkerhetsfremmende vei å gå.

Hele hørings svaret til IKFF finnes her, <https://www.ikff.no/wp-content/uploads/2023/09/IKFFs-horingssvar.pdf>

The Freedom Theatre ... til inspirasjon og fortjent solidarititet!

I juni i år fikk Trondheim besøk av The Freedom Theatre fra den palestinske flyktningleiren Jenin i Israel. Ahmed Tobasi representerte teateret. Han fortalte om hvordan The Freedom Theatre ble til, og hva som var grunnleggeren Juliano Mer-Khami sitt formål.

The Freedom Theatre skulle være et teater med høy kunstnerisk kvalitet, det skulle videreføre hans mors, Arna Mer-Khamis sin ide om bruk av teater i kampen mot okkupasjonsmakten, og det skulle være 'Art as Resistance'. Juliano Mer-Khamis mente den tredje

intifadaen ikke måtte kjempes med stein, gevær eller bomber, men med kunst og kreativitet. The Freedom Theatre ble en trussel for Israel, for makthavere i Palestina og i flyktningleiren Jenin, fordi Juliano gjennom teateret stilte spørsmålsteget. I 2011 ble Juliano skutt og drept rett utenfor teatret, men The Freedom Theatre består og fortsetter.

Les artikkelen som Berit Rusten har skrevet om The Freedom Theatre, <https://www.ikff.no/the-freedom-theatre-til-inspirasjon-og-fortjent-solidarititet/>

Lenke til Spleis: <https://www.spleis.no/project/329539>

The Freedom Theatre, som ble bombet i juli i 2023

Klage på lekekrig som underholdning i beste sendetid

I mai sendte Berit Rusten, på oppdrag fra IKFFs landsmøte 2023, en klage på programmet Kompani Lauritzen til TV2 og PFU, uten respons. Klagen ble også sendt Klassekampen, uten respons. Friheten har tatt den inn. Her begrunner Berit Rusten klagen på TV programmet Kompani Lauritzen:

Gjennom Kompani Lauritzen fremmer TV2 forherligelse av militæret og styrker en militaristisk ideologi. Programmet har en ukritisk tilnærming til militarisme, og dette ønsker IKFF å klage inn.

Hva er Kompani Lauritzen?

Kompani Lauritzen er et norsk reality TV program, der en gruppe kjendiser blir innlosjert i en militærleir for å «bli den beste versjonen av seg selv». De tre første sesongene ble spilt inn på Setnesmoen militærleir. Kjendisene starter som «rekrutter» og skal lære seg militær disiplin og møte tøffe militærøvelser. Etter flere programmer og dimmekamper står man igjen med de som blir «jegere» i Kompani Lauritzen, inkludert en vinner. Sesongen i 2021 ble avsluttet med at Forsvaret stilte med kampfly, F 35, og selveste forsvarssjefen! Formidlingen til programmet blir at å delta i militær opplæring kan gi kjendisstatus, være underholdende, man utvikler seg og opplever forbrødring. Serien passer som hånd i hanske i en rekrutteringskampanje for forsvaret.

Utvisking av grensen mellom sivilt (underholdning) og militært samfunn.

I heftet «100 års fredsarbeid. Hva nå?» som er utgitt av Women's Internasjonal League for Peace and Freedom (WILPF Norway) og Hardanger akademiet for fred, utvikling og miljø, står det at militarismen innebærer en sterk tro på militær vold som løsning på alle konflikter, og at miltarisering er en sosio-politisk prosess som legitimerer en miltaristisk tankegang og visker ut grensen mellom sivilt og militært samfunn.

Det er akkurat denne utviskingen mellom det sivile samfunnet og det militære som skjer i serien. Grensen

mellom sivilt og militært samfunn viskes ut, mellom blodige krigshandlinger og underholdning. IKFF er av den oppfatning at programmet i sin form bidrar til å styrke en militaristisk ideologi og fremstiller deltakelse i det militære som noe «uskyldig» og fjernt fra en verden som stadig rustet opp. Dette gjøres i programmet på en måte der militære ferdigheter fremstilles som en konkurranse, en lek og en effektiv oppdragelsesmetode. Og oppdragelsen dreier seg om lydighet på kommando, uten selv å vurdere hva som er riktig og galt. (populært kalt «kadaverdisiplin»).

I vår tid med kriger i Ukraina, Midt-Østen og Sudan og en enorm øking av militærbudsjett i alle NATO-land, burde media stille spørsmålsteget ved et program som promoterer militæret som en «artig lek»!

Oppfordring

Miltærnekting har tidligere vært en del av krigsmotstanden og fredskampen. Mange militærnektende har bidratt til å bygge opp viktige kultur- og velferdsinstitusjoner i Norge. Det er nylig utgitt en bok om dette «Miltærnekting som krigsmotstand og fredskamp i Norge 1922-2022». Kanskje burde TV2 ta tak i dette, og lage en serie om de som ønsker å skape FRED ved hjelp av andre midler enn våpen.

Et laken, bobleplast eller en blomstrete tøyrest ... og vips blir FREDsbudskapet synlig

• *Berit Rusten*

IKFF har et tydelig og velbegrunnet FREDsbudskap.

Noen ganger er det vanskelig å få øye på dette. Spesielt i Ukrainakrigens epoke koster det å heve røsten for FRED. Samtidig er det av stor betydning at våre stemmer høres. Det er viktig for demokratiet som sådan og fordi indoktrineringen der budskapet «våpen er veien til fred» er så øredøvende.

I media har de militære ledere, med og uten dingeldangel på brystet, klippekort! På nettet blir man møtt med stemping som Putinist om man hever FREDsfanen etc etc.

Hvordan få ut FREDsbudskapet?

Å ty til gatene har alltid vært en ventil for demokratiet. Men, ofte lar vi oss hindre av å nyttiggjøre oss dette virkemiddelet, fordi vi oppgitt tenker at «vi må jo være mange og vi har ikke kapasitet eller mulighet til å organisere mange nok til en demonstrasjon».

Det er her fortellingen om laken, bobleplast og en blomstrete tøyrest dukker opp.

8. mars 2023 i Trondheim

IKFF i Trondheim hadde medlemsmøte en stund før 8. mars og bestemte at vi ikke hadde kapasitet til å organisere en egen seksjon med FREDsbudskap i toget. Vi visste heller ikke om det lot seg gjøre innenfor parolegrunnet.

Til min store overraskelse hadde De grønnes ungdom foreslått og fått vedtatt en parole som het «Feminister for FRED». Jeg trakk sporenstreks frem et blomstrete gardinstoff (brukt i en forestilling som het «Hurra for alle kroppsfasonger»), fant frem akrylmaling som mine barnebarn pleier å male med og laget i løpet av en time to paroler, «Move the money from war to peace» og «Våpenhvile og FREDsforhandlinger nå». Den første parolen hadde også en tegning av

en kvinne som viser muskler. Den siste parolen ble pyntet med remser av knallrosa tøy. Jeg festet disse til lette trepinner, slik at jeg kunne frakte de enkelt med meg og troppet opp i 8. mars-toget. Der viste det seg at De grønnes ungdom ikke hadde kapasitet til å bære parolen som var vedtatt og overlot den til Venstre-ungdommen, som var glade for mine to paroler og oss tre fra IKFF som gikk bak dem. Det var disse to parolene, som jeg hadde med (og som altså så litt annerledes ut enn de vanlige) som vekket Adresseavisens interesse. Jeg og parolene ble fotografert og intervjuet og dagen etter preget FREDsparolen forsiden og også dekingen av 8. mars-toget inne i avisen, med et opplag på 75 000 abonnenter.

1. mai

1. mai er også en dag der man kan stikke inn FREDsparoler på enkelt vis. Denne gangen hadde IKFF i Trondheim et samarbeid med Rødt og N.K.P om en FREDsmarkering i Thornæssparken i forkant av toget. Heller ikke denne gangen hadde vi kapasitet til å arrangere et paroleverksted, men medlemmene ble oppfordret til å lage paroler og stille i parken. Rigmor Bjerche tok da et stort laken og laget parolen «Fred er å skape. Krig er forakt for liv!» (Jeg tror hun brukte ordentlig maling, for den var ikke helt tørr da parolen ble rullet ut). Anne Kristin Araya skaffet bobleplast og malte med akryl en lang parole: «Vi vil ikke delta i krig! Nei til opplæring av ukrainske soldater i Norge!» Dessuten, i hjørnene hadde hun fått plass til: NATO med kryss over og Våpen, med kryss over.

Bobleplast er enkelt å male på og gir mulighet til å få med laaaange budskap! Disse parolene og mine to paroler fra 8. mars ble plassert sentralt på arrangementsplassen. Flere IKFFere møtte og 1. mai i Thonæssparken ble på denne måten farget av FREDsparoler.

En gnist kan tenne en skogsbrann

Jeg synes Hoola bandoola band-sangen under oppsummerer erfaringene våre:

*En gnista kan tända en skogsbrand
 En droppe kan spränga en damm
 Ett ord kan ge styrka och klarhet
 Och visa en det som är sant
 Dom tror, dom kan hålla oss nere
 Och lura oss med sina spel
 Men den dan, vi har samlat vår styrka
 Ska vi visa dom att dom har fel*

Og sånn er det, vi tar det vi har og vi behøver ikke være mange. Likevel har det betydning at vi med små midler viser frem FREDsbudskapet i det offentlige rom, noe som kanskje inspirerer og oppmuntrer andre til også å bli aktivister for FRED.

Ideen bak «Små skulpturer for FRED i bybildet i Trondheim

• *Berit Rusten*

På facebooksidene til IKFF i Trondheim annonserer vi «Vær med! Skap små skulpturer for FRED i bybildet. Der står det blant annet:

Vi lager små skulpturer med FREDsbudskap, som skal plasseres ut i byen på FNs dag mot ATOMvåpen. Vi formulerer også hvilke FREDsbudskap vi ønsker at de skal ha. (De kan være mange forskjellige og alle står fritt i å formulere sine) /.../

De skal være små og plasseres på uventede steder, men likevel være synlige og gi overraskende refleksjoner.

Dette er et åpent tilbud, for alle som savner et FREDsbudskap i det offentlige rom!

Ideen bak:

Berit Rusten introduserte ideen vår i 2023, og den skapte umiddelbar entusiasme. Bakgrunnen var to viktige momenter.

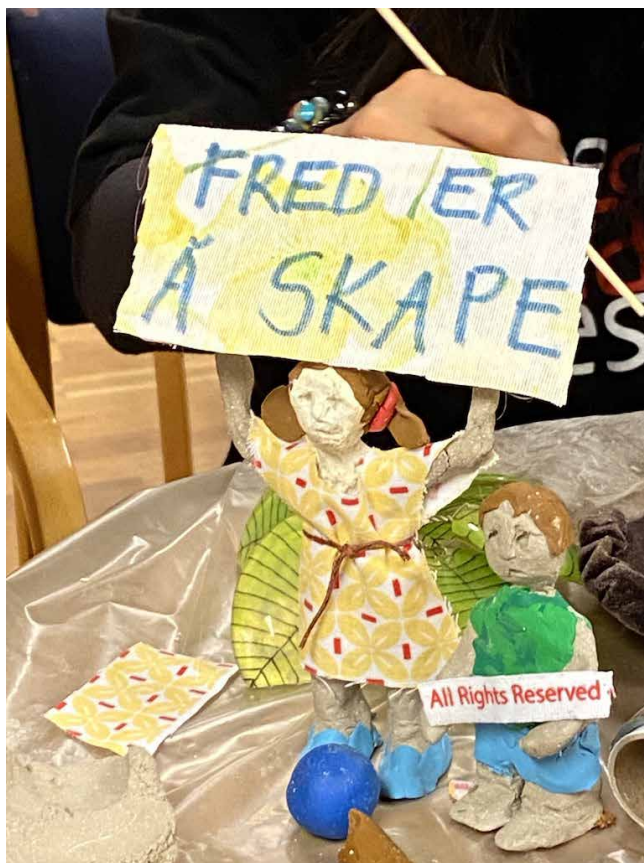
Mangelen på FREDsperspektiver i det offentlige rom (media, på offentlige steder, i skolen etc).

Om vi plasserer små skulpturer rundt omkring i Trondheim, vil en god del få øye på at noen flagger et FREDsbudskap.

Behovet for at IKFFs medlemmer og andre som ønsker å flagge et FREDsbudskap, kan gjøre noe sammen ... skape ... og aksjonere.

I invitasjonen er det nettopp dette vi gjør. Man må skape skulpturer sammen over to dager, og man kan være med å sette dem ut i byen. Vi får hjelp av Anne Marie Hagerup til å lage skulpturene, <http://annemariehagerup.com/>.

Og IKFFs to medlemmer, Eli og Marit, som er ansvarlig for tilrettelegging av stuntet, er henholdsvis keramikerlærling og visuell kunstner, noe som selvsagt gjør at prosjektet blir godt ivaretatt.

Effekten av slike stunt:

Vi vet fra tidligere stunt som «Rop ut for FRED», at stunt er noe som skaper oppmerksomhet og fører til rekruttering av yngre krefter. Allerede da vi la ut dette eventet, kom reaksjoner med «laiks» fra yngre medlemmer og andre. Så vi forventer en effekt blant medlemmene IKFF i Trondheim. Alle blir glade, inspirerte og samholdet øker. Vi får se.

NB: Og ... hvordan alt forløper og skjer, kommer som en snutt i neste FRED og FRIHET.

Erfaringer fra en studiesirkel

• *Eli Rusten*

Alle ønsker vi vel en verden hvor menneskene kan leve sammen i fred og frihet, med like vilkår og muligheter. At vi skal samarbeide, ta vare på hverandre og jorda vår. Til tross for forskjeller, ulike kulturer og trosretninger. Eller? For alternativet er jo det motsatte. Krig, som er fiendskap, død og destruksjon og forakt for alt liv. Verden har enorme felles utfordringer å løse, ei klima- og kulturkrise som truer vår eksistens, enorme forskjeller og fattigdom, 800 millioner som sultet, krig flere steder og millioner er på flukt. Lista er lang. Krig koster, mye. Har vi råd til det? Er det ikke mulig i 2023, å løse konflikter, som alltid vil finnes, på andre måter enn med noe så gammeldags som krig? Vi må velge om veien frem skal føre til krig eller fred? Jeg går for fred! En slik holdning har dårlige kår i dag, særlig i lys av krigen i Ukraina. Vil du jobbe for fred er du både latterlig, naiv og du støtter Putin ... (noe vi ikke gjør!). Militarismen som råder har paralleller til tida før 1. og 2. verdenskrig. Å mate Ukraina med våpen har ikke ført til annet enn død og lidelse. En opptrapping av krigen kan potensielt i verste fall føre til verdenskrig. Å fronte fredstanken på prinsipielt grunnlag, ut i fra et humanistisk ståsted og/eller på anti- imperialistisk grunnlag, er ikke enkelt, når motstanden og propagandaen er så sterk.

Studiesirkelen ble startet på bakgrunn av dette.

Vi var ikke mange, og vi hadde litt forskjellig ståsted og utgangspunkt. Felles for oss var at vi hadde behov for et rom for diskusjon, tro, tvil og mer kunnskap. Studiesirkelen, med samtale og refleksjonene bidro også til å tydeliggjøre for oss selv hva vi faktisk mener og hvorfor. Og det gjør det lettere å forsvare freds-standpunktet vi har tatt. Vi tok utgangspunkt i Åse Møller-Hansens hefte «Trygghet for hvem?», som

TRYGGHET FOR HVEM?

Om militære klimautslipp, krig som forretningsidé og veier til fred

Åse Møller-Hansen

er proppfullt av informasjon. Så mye at ett møte for hvert kapittel egentlig ikke er nok. Men alle syntes det var ok, og særlig kapitlet om strukturer for fred var spennende og nytt. Det viste hvor viktig det er å få fredsarbeid innarbeidet som en del av det politiske systemet. Her er det en parallell til Gro Harlem Brundtland som oppretta Miljøverndepartementet for å rette fokus på miljø. Å opprette et Fredsdepartement vil løfte frem fredsperspektivet og signalisere hvor viktig fred og fredsarbeid er! Det er kanskje det viktigste som sitter igjen fra vårens studier.

En sann historie fra verdens ender

• *Susanne Urban*

Jonatunet, nordisk senter for fred, utvikling og miljø er base for Hardangerakademiet for fred, utvikling og miljø. «Vi ventet spent på resultatet fra årets rugekasse. Stor ble overraskelsen da moskusender ble klekket ut av det som vi trodde var kyllingegg! Men ikke alt som dannes i et egg, overlever. Blant et titalls gylne andunger var det én som fikk en utrolig start i livet», forteller andefar Trygve Jæger. Det viste seg at det var «feil» på én av andungene: Ryggsøylen hans er krum som en S. Denne andungen bør vel kanskje avlives, tenkte vi, slik vi gjerne gjør når det gjelder dyr og hva vi tror er best for dem. Da gjorde andemødrene Stine Jacobsen og Ida Sørheim noe som egentlig ikke skal gjøres – de vasket denne stygge elling for å fri den fra en klissete hinne som ikke ville slippe. Så satte de den sammen med de andre nyklekkede. Først så det ut som om de andre andungene ville plage den rare – men nei! Tvert imot. De matet den!

Vi trodde ikke våre egne øyne, forteller Stine. De dyttet til og med nebbet hans ned i vannet, så den skulle få drikke. Vi satt og så på dette en hel time. Og nå, to uker senere? Andungen er fortsatt med pukkelrygg – men han spiser, han går, og han svømmer med de andre. Tenk at så små dyr kan ta så godt vare på hverandre ... Hva forteller dette oss? At alle fortjener en sjanse? At alle levende vesener i grunnen hjelper hverandre. At livet rett og slett er tuftet på omsorg.

Det samme gjelder vel oss mennesker – vi hadde ikke overlevd som art om ikke omsorgsinstinktet hadde vært sterkere enn konkurranse- og selvhevdelsesimpulsene. Dette har vi hørt om på Hardangerakademiets årlige fredssymposium.

Forskning viser nemlig at menneskehetens iboende krigernatur er en myte: I 1989 sluttet en bred internasjonal forskergruppe seg til Sevilla-erklæringen om vold. Erklæringen utfordrer og motbeviser en biologisk determinisme som ofte brukes for å rettferdiggjøre krig. Konklusjonen var at krig er en sosial konstruksjon. «Vi presenterer altså herved et budskap fullt av håp: Siden vold ikke er biologisk bestemt, kan vi unngå vold, og derved være i stand til samarbeid og ikkevold.»

I tillegg til FN har en lang rekke organisasjoner innen legevitenenskap, antropologi, psykologi og psykiatri gitt sin tilslutning til Sevilla-erklæringen.

Forskerne konkluderer: «Akkurat som krig begynner i menneskers sinn, begynner fred også i våre sinn. Den samme arten som oppfant krig, er i stand til å finne opp fred. Ansvar ligger hos oss alle.»

Artikkelen er tidligere publisert i Hardanger Folkeblad 06/07.08.2023 'Det samme gjelder menneskene'

You may say I'm a dreamer, but I'm not the only one

Å se på dagens sikkerhetssituasjon med fredsbriller, det var oppdraget Barbro Rønning fikk. Her er innlegget hun hadde på medlemsmøte i Trondheim SV, på Habitat, i mars i år.

For det var med fredsbrillene på jeg kom med i SV for 50 år siden. Brillen som var like runde som John Lennon sine, og het hippie-briller. De ligna på den rundingen rundt symbolet med hønseføttene: «make love not war» som vi hadde tegna på skuldervesker og på ryggen av de militære parkasene vi elska å gå med. For den politiske grunnmuren var krystallklar: SV var mot NATO og for FRED. Som to sider av samme sak.

Neste gang fredssaken traff oss, og fikk et sterkt aktivistisk uttrykk, var først på 80-tallet da den kalde krigen – igjen – toppa seg. Bresjnev og Reagan hadde utplassert mellomdistanseraketter med atomhoder på hver sin side av Berlin-muren og et farlig kapprustningsløp var i ferd med å komme ut av kontroll. Da gikk vi Fredsmarsjer til Paris og opp igjennom Østerdalen – nå også med barnevogn!

Da så Berlin-muren falt i 1989, tenkte vi: Aldri mere krig!!

For med Gorbatsjov hadde det kommet en stor optimisme inn i kapprustningsspiralen. I et par år holdt vi pusten, trodde på en demokratisk utvikling i Russland, og var full av håp: Nå var jo det kommunistspøkelset, som NATO var så redd for, dødt! Hvorfor fortsette med opprustning da? Skulle virkelig våre barn og barnebarn få oppleve en fredelig verden? Det var som å leve i en drøm ei lita stund.

Slik gikk det som kjent ikke. Og brillene mine i dag – fortsatt nokså runde – ser ut på et helt annet sikkerhetspolitisk landskap. Det er krig i Europa- og hva kan et fredsperspektiv i dag være?

Først helt kort til det som har *forandra* seg mest i den utenrikspolitiske/sikkerhetspolitiske situasjonen de siste årene:

Over hele verden ser vi en sterk framvekst av autoritære ledere og ikke siden opptakten til fascismen i 1930-tallets Europa har verdens demokratier vært under større press. Lederskikkelser som Modi i India, Orban i Ungarn, Duerte på Filipinene og Erdogan

i Tyrkia, bidrar til å skape en mer splittet, fiendtlig og multipolar verdensorden. Bolsornaro og Trump sitter ikke lenger ved makta, men lyktes faktisk i å destabilisere demokratiet i Brasil og USA. Hvordan?

Politikkens scene nærmer seg teateret, sirkusmanesjen og imitasjonen, og dette er et faresignal for demokratiet, fordi vi ikke lenger har en felles virkelighet å forhandle fra. Det er jo Putins fortelling, eller iscenesatte narrativ, om en vil, som sørger for at så mye som opp mot 80% av innbyggerne sier at de slutter opp om Russlands angrepskrig.

Knekker vi dette store bildet ned til Norge - og situasjonen akkurat her – akkurat nå, ser vi en økt militarisering som med sitt iscenesatte narrativ ruller over skjermen i Dagsrevyen nesten hver kveld. Og som skaper en frykt for eskalering – som vi kanskje alle kjenner på? Internasjonal kvinneliga for Fred og Frihet, er i dag den mest aktive fredsorganisasjonen med lokalavdeling her i Trondheim, og beskriver den pågående militariseringen. Fra fredspartiet SV hører jeg ingen protester lenger. Jeg er redd for at den sikkerhetspolitiske linja partiet nå har slått inn på, med å styrke setningen om at vi skal ut av NATO, vil svekke vår tidligere NATO- kritikk -og derfor også fredsprofil. Det har lenge vært to sider av nesten samme sak. Jeg støtter at vi sender våpen til Ukraina, ellers blir det slik det ser ut i dag – en fred på Putins premisser – og sterk vind i seila til de ekstreme høyrekreftene. Men jeg tror ikke vi kan bombe oss til fred – eller som Mathama Gandhi så klokt engang sa det: Det fins ingen vei til fred, fred er veien.

Vi må heise opp et lite flagg med en hvit due på: og der må det stå: Ikke bare fred- men **Rettferdig fred**.

Rettferdig fred er ikke bare fravær av krig, men også en rettferdig fordeling av ressurser, religions- og ytringsfrihet og like rettigheter for alle. Rettferdig fred er en prosess hvor fred og rettfærdighet nåes fram til *samtlig*e av to eller flere parter, som anerkjenner hverandres identitet gjennom å redusere noen av sine sentrale krav, og akseptere å følge felles regler utviklet i fellesskap.

Siste årsrapport fra Fredsforskningsinstituttet i Stockholm viser at verden bruker 2000 000 000 000

dollar til militære formål pr. år. Det anslås å være over 600 ganger mer enn FN's årlige regulære budsjett. Eksempelvis vil 8 dager av verdens militærbudsjett være nok til å gi og gratis 12-årig kvalitetsutdanning til alle barn i verden!!

Det ekstreme misforholdet mellom ressursene som brukes til militære formål og til å realisere FN-paktens mål om fredelig og rettferdig sameksistens, må vi handle på. Misforholdet settes i et ekstra grelt lys når forskning viser at ikke-voldelige protestaksjoner er over dobbelt så effektive i å nå sine mål enn de som tillater bruk av vold. (Kilde: Chenoweth: *Why civil resistance works*). Forskning viser også at dersom folket som er berørt, og ikke minst kvinner, deltar i fredsforhandlingene og ikke bare krigsherrene, vil

freden bli mer varig og demokratiet sterkere.

Vi må aldri glemme å utvikle dimensjoner i politikken som snakker til menneskenes hjerter og visjoner. Den form for sannhet og politisk tyngdekraft som er festet i menneskenes håp og drøm om at vi en gang skal klare å skape en fredelig verden.

For å si det med John Lennon:

*You may say I'm a dreamer,
But I'm not the only one
I hope some day you will join us,
And the world will live as one.*
Imagine, John Lennon

Mitt navn er Liv Thommesen

Hvorfor meldte jeg meg inn i IKFF?

Jeg skriver begrunnelsen ned i punkter og kortform:

Mangeårig erfaring med solidaritetsarbeid for Palestina. Jobbet som helsearbeider i sør-Libanon, Beirut og Gaza, har opplevd lidelser, død og massakre på nært hold. Altfor mange menneskeliv har gått tapt, for mange liv ødelagt, drømmer knust, frustrasjon og hat som vokser. Har mistet troen på at våpen/ krig kan gjøre slutt på undertrykking av det palestinske folket/ ivareta palestinerne nasjonale rettigheter. Både palestinere og israelere ønsker et liv i fred. Fortsettelse av krig/vold gjør en mulig framtidig sameksistens vanskeligere. Konflikter må løses med dialog. Man må forstå hverandre/ forstå motparten.

La oss inspireres av tidligere FREDsmarsjer

• *Berit Rusten*

Flere av IKFFs medlemmer har deltatt i FREDsmarsjene på 1980-tallet. Her er deler av en fortelling som en oppfordring til langtids-FREDsaktivister om å fortelle til inspirasjon! Vi trenger jo nye FREDsmarsjer anno 2023.

Tulle Elster som laget *Fredsstikka* på 1980-tallet forteller:

– Den første fredsmarsjen var i 1981. Eva Nordland, Wenche Søranger og Rachel Pedersen starta det hele. Etter mye arbeid marsjerte 3500 personer fra København med store paroler der det sto «Nei til atomvåpen i øst og vest». Jeg var med siste uka, fra Belgia til Paris. Da vi kom inn til Paris, var vi 20 000, og veldig mange flere hadde gått deler av marsjen.

Tilhengerne av atomvåpen sa at kvinnene gikk feil vei, det var Sovjet som hadde skylda, det var der de burde marsjere /.../ Fem kvinner reiste for å forhandle med russerne /.../ Russerne ville gjøre kvinnenes besøk i landet om til en sightseeingtur, de ville betale for alle utlendingene og ville ikke godta at de skulle bo på ungdomsherberge. Forhandlingene ble harde. Til slutt gikk kvinnene med på å ha en time sightseeing i Vinterpalasset og at de skulle bo på hotell, men de insisterte på å betale sine egne utgifter.

– Stor var derfor overraskelsen da vi kom ut av toget i Leningrad. Der ventet tusenvis av folk med taler og flagg og faner, og de fulgte oss hele veien langs elva Neva til hotellet.

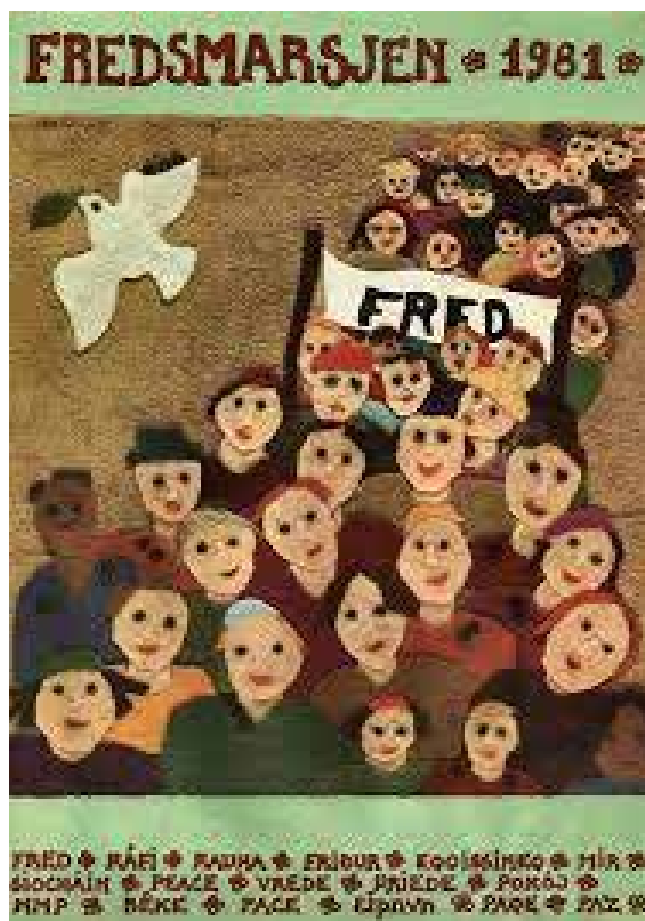
De var bare 350 stykker som fikk gå marsjen i Sovjet, 300 skandinaver og femti russere.

– Den første dagen stilte vi fire og fire, litt langt fra hverandre, så toget skulle bli langt. Seks kvinner fra Kvinner for Fred i fargerike kjoler gikk forrest med den flotte fanen vår. Så begynte vi å gå. Vi kom over en bro, og plutselig var hele fredsmarsjen forsvunnet. Jeg så ikke et eneste kjent menneske noe sted. Jeg ble helt forskrekka, det gikk så fort, og jeg spurte folk

hvor det var blitt av fredsmarsjen. Vi er fredsmarsjen, fikk jeg til svar. Det virka som om hele Leningrad var på beina. Jeg spurte en dame som snakka tysk: Hvordan visste dere dette om dette, hvor kommer alle disse menneskene ifra? Jeg våkna klokka seks i dag og hørte på radioen at det skulle være fredsmarsj i byen, sa damen, jeg har ikke spist frokost, jeg bare heiv på meg klærne og løp ut i byen. Toget ble lengre og lengre, og fortauene var fulle av folk som overøste oss med blomster.

– Det ble anslått at mellom en halv og en million mennesker stilte opp bare denne første dagen.

Se også: <https://agendamagasinet.no/kommentarer/er-fred-en-kvinnegreie/>

IKFF i Trondheims eldste medlem forteller om «Kvinner for FRED»

• *Berit Rusten*

Kjellrun Rødmyhr er 96 år og IKFF i Trondheims eldste medlem. I sommer var jeg på kaffebesøk hos henne for å få vite litt om «Kvinner for FRED» i Trondheim. Jeg fikk flott servering, med kaffe i porselenskopper med stråmønster og som «bakgrunnsmusikk» til samtalen hadde vi et flott utskåret veggur som tikket og takket og som donget hver halve time.

Om jeg googler, finner jeg ikke mye om bevegelsen og da er det flott å kunne snakke med ei som var aktiv i «Kvinner for FRED».

«Kvinner for FRED»-en bevegelse

«Kvinner for FRED» var organisert i mange små grupper som studerte, samtalte og skrev innlegg til avisene om aktuelle saker relatert til FREDs-spørsmålet, på 1970- og 1980-tallet. Gruppene hadde felles-samlinger i toppetasjen i Revmatismebygget på

Sentralsykehuset. (nå St. Olav).

Den første gruppen, gruppe 1, var initiert av Aina Thiis Lerdahl m.fl. Om Ainas fredsarbeid står følgende på Wikipedia:

-Rundt 1980 startet hun «Kvinner for fred» sammen med pianolærer Sigrid Stang Aas. De holdt opprop mot atomvåpen og ba det norske presteskapet gå i samlet flokk.

Selv var Kjellrun med i gruppe 7, dvs en gruppe som ble etablert noe senere. Hovedparolen som bevegelsen samlet seg rundt var: «Nedrustning i øst og i vest! Våpenmilliardene til mat!» ... Paroler som er like aktuelle i dag.

«Kvinner for FRED» var en bevegelse, forteller Kjellrun, og ikke en fast organisasjon. Kanskje er det derfor det ikke finnes så mange spor etter den?

Kjellrun var regnskapsfører for bevegelsen i Trondheim og i hennes regnskap kan man finne navn og dokumentasjon på aktiviteter. Men, disse regnskapene finnes ikke lenger i Trondheim, men ble sendt til Oslo i sin tid.

Aktivister på ulike måter

Av aktivitet var kanskje å skrive avisinnlegg noe av det viktigste kvinnene i FREDsbevegelsen gjorde. I den sammenheng trekker Kjellrun frem Thora Bøhn som en svært aktiv skribent og organisator i bevegelsen. Hun var konservator ved Kunstindustrimuseet, da det lå i Dronningens gate. Thora Sandal Bøhn var også sterkt engasjert i Hannah Ryggens arbeider og skrev «Billedveversken Hannah Ryggen» i Nordenfjeldske Kunstindustris årbok 1946, redigert av Thorvald Krohn-Hansen (Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum, 1947)

Aksjoner mot forhåndslagring av atomvåpen

Bevegelsen samlet inn underskrifter mot forhåndslagring av atomvåpen i Trøndelag. Dette skjedde både gjennom en aktiv standsvirksomhet, ofte i samarbeid med Nei til Atomvåpen og på annet vis.

Kjellrun forteller at «Kvinner for FRED» var i Nord-Trøndelag og demonstrerte. Adresseavisen skriver i august 2024: - Den første avtalen om forhåndslagring ble inngått i 1981, og det var den gangen sterk strid om innholdet /.../. Ja, de første sendingene av militærmateriell ble møtt med demonstrasjoner da de ble losset i land i Trøndelag. «Kvinner for FRED» var på plass! Forhåndslagrene befinner seg i Namdalseid, Verdal, Stjørdal, Bjugn og Ørland.

Disse forhåndslagrene ligger der fortsatt eller de ble oppgradert i 2014 ... kanskje senere også. Om denne oppgraderingen skriver Adresseavisen:

- **Når utstyret nå oppgraderes og fornyes, er det ingen som demonstrerer mot forhåndslagringen.** Den er blitt helt ukontroversiell. Da avtalen ble fornyet i 2005, var det et enstemmig Storting som godkjente den, inkludert det gamle anti-NATO-partiet SV. I dag ser ingen ledende norske politikere noen grunn til å ta en ny debatt om de amerikanske militærlagrene. De har fått mer karakter av å være et fremskutt lager for USA. Utstyr fra lagrene i Trøndelag har vært brukt både på Balkan, i Irak og Afghanistan.

Dette sitatet fra Adresseavisen sier vel noe om at FREDsbevegelsen har sovet i timen!

Ikke sku hunden på hårene...en viktig lærdom

Kjellrun forteller om flere episoder fra denne standsvirksomheten: - Jeg så en elegant kvinne komme mot meg og tenkte at hun vil aldri skrive under, men det gjorde hun. «Selvfølgelig skal jeg det», sa hun. Men, en del unge kvinner med barnevogn, som jeg trodde absolutt ville være mot atomlagring, feide meg bare bort. Så, da lærte jeg at man ikke skal «skue hunden på hårene».

En annen gang kom to militære, i full mundur, bort til standen. Da sto blant annet søstera til Axel Buch, som i mange år var ordfører for Høyre, på stand. Hun var gift med en Aanjesen, som blant annet tjenestegjorde som flyger under andre verdenskrig (og var bror til Eli Aanjesen, en kjent motstandskvinne tilknyttet det kommunistiske motstandsnettverket Thingstad/Wærdahlgruppene). Han hadde god kjennskap til militær tankegang og var forøvrig også kommunist. Denne kunnskapen dro fru Aanjesen nytte av i samtalen med de to militære. De mistet vel nesten munn og mæle, og da de forlot standen takket de for samtalen.

En annen gang gikk Kjellrun på husbesøk i nabolaget for å samle underskrifter. Hun var ikke særlig optimist. Trodde ikke naboene ville skrive under, men så viste det seg at de allerede hadde skrevet seg på, på lister i byen!

Deltaker i Fredsmarsj

Kjellrun deltok også i FREDsmarsjen som gikk til Paris. Hun var med fra København og marsjerte en uke. Hennes mann, Odd, var også med, og de gikk sammen med Tove M. Ramstad Moen og hennes mann. De overnattet alle på flatseng på skoler. Om kvelden var det foredrag av kjente kapasiteter og kulturinnslag. Kjellrun nevner spesielt Birgitte Grimstad, som var en gledesspreder og en energibunt og som ledet allsang på «I natt jeg drømte». Den sangen sang de forøvrig hele tiden mens de gikk også.

Et råd fra Berit Ås

I Trondheim var «Kvinner for FRED» med på mange demonstrasjoner, ofte sammen med Nei til Atomvåpen. Og så arrangerte bevegelsen en landssamling i et lokale på Heimdal. Dit kom Berit Ås, som holdt gode innlegg og som motsatte seg at menn skulle kunne bli medlemmer av bevegelsen. Hun mente at da tok bare mennene over og kvinnekraften i FREDsarbeider ville svekkes.

Fra «Kvinner for FRED» til IKFF

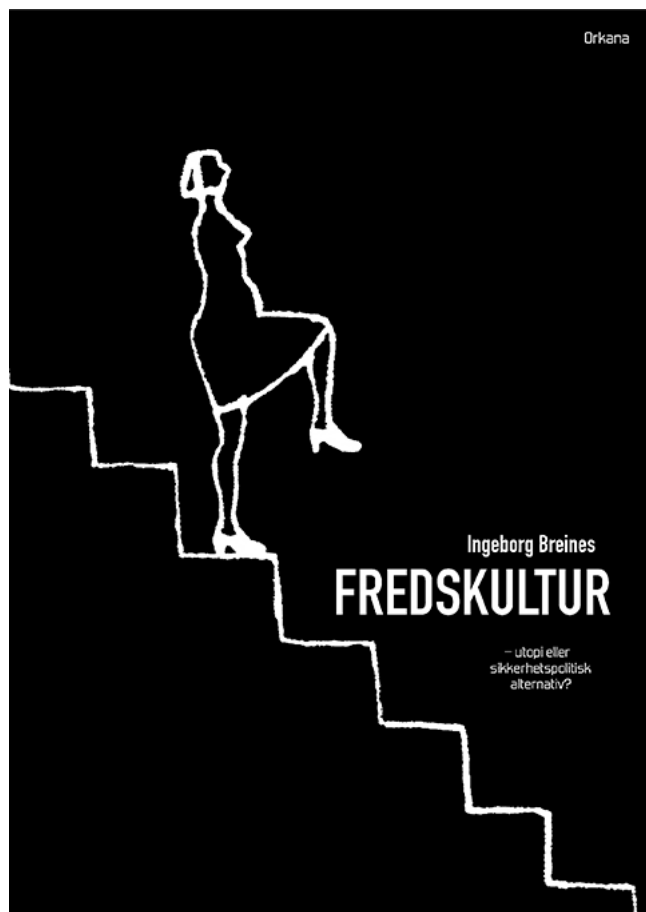
Da Berlinmuren falt, ble bevegelsen etterhvert pulverisert og etterhvert meldte Kjellrun seg inn i IKFF, som støttemedlem. I Trondheim var det Ingeborg Sják Bræk som i mange år sto i spissen for IKFF. Hun hadde også vært ledende i «Kvinner for FRED» bevegelsen. Kjellrun og Lise var en stund med i samme gruppe, på Charlottenlund.

Se: https://no.wikipedia.org/wiki/Ingeborg_Skj%C3%A5k_Br%C3%A6k.

Kjellrun avsluttet samtalen vår med å si: - Jeg klarer ikke være aktiv, men jeg leser FRED og FRIHET, papirutgaven, med stor glede. Det er så flotte artikler der, og så gir det håp å vite at det er meningsfeller der ute. Så, til dere i IKFF i Trondheimavdelingen:

-Jeg er med dere i alt dere gjør, i hele mitt hjerte, og støtter all aktivisme dere setter i gang.

Fredskultur som sikkerhetspolitisk alternativ

Ingeborg Breines:
Fredskultur. Utopi eller sikkerhetspolitisk alternativ?
Stamsund: Orkana 2023
415 sider

• Anmeldt av Ellen Elster

I ei tid hvor krig er på alles lepper, hvor våpen sies å være veien til fred, er det modig å komme med ei bok som tar for seg alternativer til krig. Det er nettopp det vi trenger nå, ideer til alternativer til våpen. Boka *Fredskultur – utopi eller sikkerhetspolitisk alternativ?*, som Ingeborg Breines nylig har gitt ut, gir forventninger om alternativ til dagens sikkerhetspolitikk. Som tidligere direktør for kvinnespørsmål og for programmet kvinner og fredskultur i UNESCO, FNs organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur, har hun et vell av erfaringer og kunnskap som hun deler med oss andre.

Boka er delt inn i tre hoveddeler, om UNESCOs fredskulturprogram, hva truer fred og sikkerhet i dag og alternativ sikkerhetspolitikk.

I den første delen skriver Breines om erfaringene sine fra UNESCOs arbeid med fredskultur. År 2000 var FNs internasjonale år for fredskultur. Året ble etterfulgt av *Det internasjonale tiåret for fredskultur og ikkevold for verdens barn* i perioden 2001 til 2010. Men tiåret endte uten suksess. NATO vedtok strategien, *out of area*, som ble prøvd ut på Balkan på slutten av 1990-tallet. Og så kom 11. september 2001 da to fly styrtet inn i Twin Towers i New York. Etter dette ble fredskulturvisjonen effektivt underminert.

I denne delen gir Breines en definisjon av hva UNESCOs visjon om hva fredskultur innebærer. Dialog og respekt for menneskerettighetene skal erstatte ulike former for vold. Flerkulturell forståelse og solidaritet skal erstatte fiendebilder, full adgang til kunnskap og informasjon skal erstatte hemmelighold, likestilling, og kvinnefrigjøring skal erstatte mannsdominans.

Den andre delen omhandler trusler mot menneskeheten med hovedfokus på alle sider ved militarismen, men også andre trusler som pandemi, klimakrise og fattigdom, omtales, og hvor det ikke nytter å sette inn våpen. Det er ikke tvil om at militarismen er den største trusselen av alle, og er en stor bidragsyter til klima- og naturødeleggelsene, og ikke minst til fattigdom.

Den tredje og siste delen omhandler UNESCOs fredskulturprogram mer detaljert. Det består av åtte pilarer, og Breines går igjennom dem alle. Her baserer hun seg direkte på erfaringene sine fra arbeidet i UNESCO. De åtte pilarer i fredskulturprogrammet består av:

1. Fremme fredskultur gjennom utdanning for alle
2. Fremme bærekraftig økonomisk og sosial utvikling
3. Fremme respekt for menneskerettighetene
4. Sikre likestilling mellom kvinner og menn
5. Fostre demokratisk deltakelse
6. Fremme forståelse, toleranse og solidaritet
7. Fremme fri flyt av informasjon og kunnskap
8. Fremme internasjonal fred og sikkerhet

Innledningsvis peker Breines på visse svakheter ved boka. Hun er opptatt av folkeopplysning og har en trang til å ville ta med det meste av det hun mener kan være nyttig. Og hun er moralist og er for mye opptatt av *skal* og *bør* for å få til et bedre samfunn. Jeg kan ikke annet enn å si meg enig i dette.

Spesielt andre delen av boka bærer preg av forfatterens sinne og fortvilelse - noe som går ut over klarheten i tekstredigeringen og framstillingen.

Formålet med boka har vært dels å beskrive egne erfaringer fra UNESCOs program for fredskultur og dels å beskrive ei framtid med en alternativ sikkerhetspolitikk. Jeg synes Breines delvis lykkes i det.

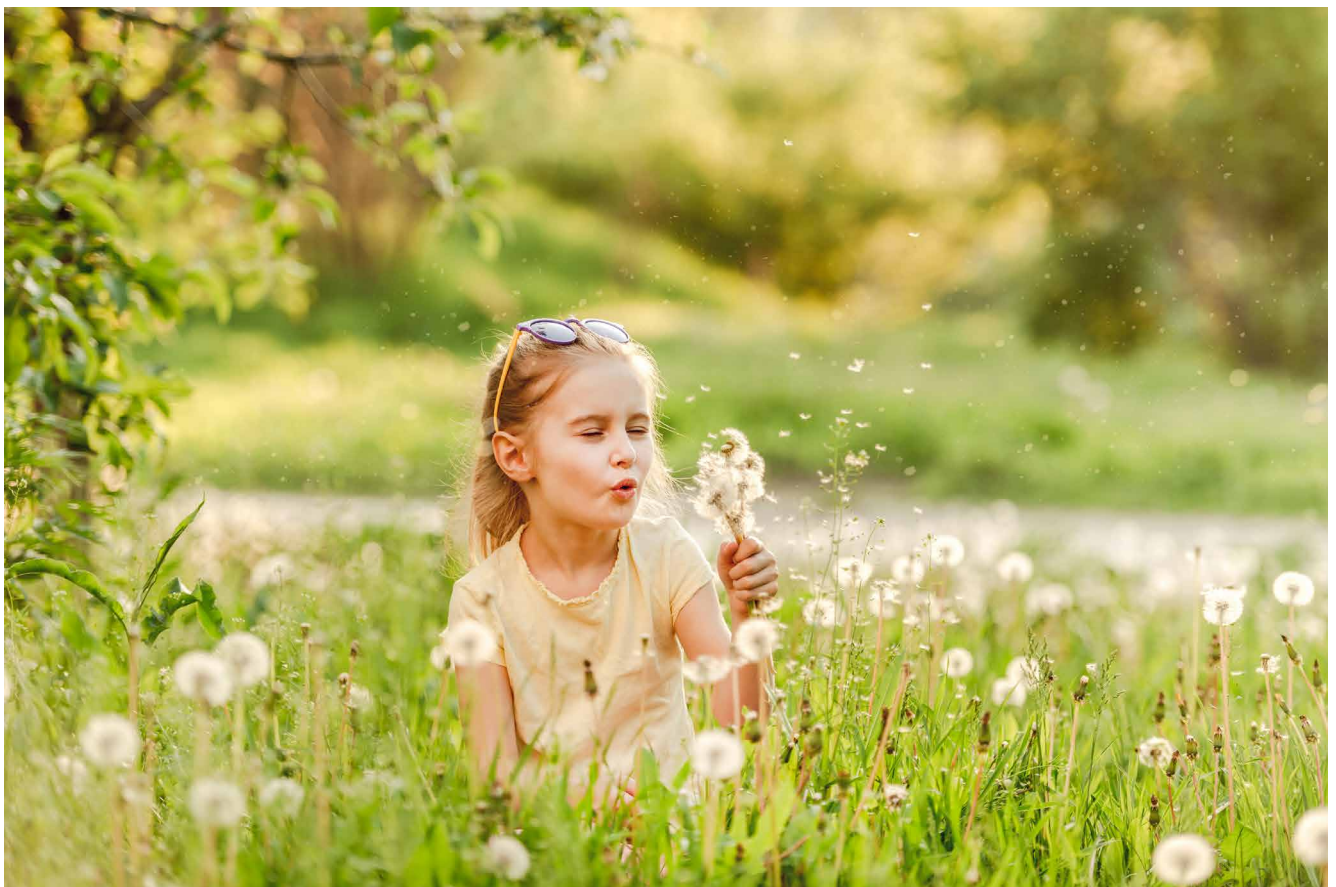
Det er fint å få presentert FN-systemet på andre måter enn den vi ser i dag, og som i stor grad dreier seg om stormaktrivalisering. Det er direkte instruktivt å

få presentert konkret de åtte punktene i UNESCOs fredskulturprogram. Her ligger materiale for videre jobbing. I denne sammenhengen kan boka være nyttig som oppslagsbok eller ressurs i for eksempel en studiesirkel.

En strammere struktur og kanskje større konsentrasjon rundt UNESCO-programmet ville ha gjort boka lettere tilgjengelig, også for grupper utenfor fredsbevegelsen.

Denne boka har et tydelig integrert kvinneperspektiv og et klart budskap om at det handler om en hel verden. Perspektiver som vi kjenner igjen fra Ingeborg Breines sitt utrettelige engasjement for fredssaken gjennom blant annet IKFF.

En lengre versjon av anmeldelsen finnes på IKFFs hjemmesider, <https://www.ikff.no/wp-content/uploads/2023/05/Anmeldelse-av-Fredskultur.pdf>

IKFF på Arendalsveka

På Arendalsveka (14.08-18.08) hadde IKFF eigen stand og arrangerte møtet 'Vi MÅ snakke om fred' i frivillighetsteltet (16.08). Måndag 14.08 arrangerte IKFF, saman med Mennesker i Limbo, Rettferdighet i asylpolitikken, Awa United, og Norges Kristne Råds møte om situasjonen for asylsøkarar.

Amnesti for papirlause flyktningar – Kan vi sikre menneskerettar fore ureturnerbare asylsøkarar?

• Audgunn Oltedal

Det var tema på møtet på Arendalsveka i Kirkens bymisjons lokale 14. august. Meir enn 60 kom, og fekk eit sterkt møte med tre av dei det gjeld; Nasim Alimoradi, James Gabriel Lado og Awa Rahimpour.

Dei tre er ein del av gruppa lengeverande ureturnerbare asylsøkarar, flyktningar som har fått avslag, men blir verande fordi dei fryktar for sitt liv om dei dreg attende. Dei kjem frå land der det er krig eller menneskerettane i liten grad blir respektert, mange frå Etiopia, Eritrea, Iran, Irak og Somalia.

Nasim Alimoradi kom frå Iran i 2007, James Gabriel Lado frå Sudan i 2009, Awa United frå Iran kom i 2019.

- Papirlause flyktningar er ei lita gruppe. Vi snakkar berre om nokre hundre menneske, sa seniorrådgjevar Jon Ole Martinsen i NOAS. Statistikk frå UDI viser at i november 2022 var det rundt 200 på mottak som hadde vore i Noreg lenger enn 10 år.

-Sjøl om vi skulle legge til grunn at fem gonger så mange bur utanfor mottak som innanfor -ingen empiri eller anna tilseier det- så vil det ikkje vere meir enn 1000.

Reform av UNE

Rettstryggleiken i asylsaker må styrkast, over halvparten av dei personane som får hjelp frå NOAS, får omgjort sakene sine. Fleire nemndmøter med personleg frammøte, og styrka rett til kontradiksjon. Tida for reform av UNE er overmoden, sa Jon Ole Martinsen.

Krav til politikarane

Lengeverande asylsøkarar lever eit liv i limbo og har ikkje tilgang til elementære menneskerettar, til alminneleg helsehjelp og rett til å arbeide.

Organisasjonane bak møtet (Mennesker i limbo, Rettferdighet i asylpolitikken, Awa United, Internasjonal kvinneliga for Fred og frihet, Norges kristne råd) krev at politikarane må vedta ei varig løysing etter 5 år for lengeverande/ ureturnerbare asylsøkarar. Og til den dag kjem, må papirlause få grunnleggjande menneskerettar.

Krav frå Norsk Folkehjelp

Krav om helsehjelp til papirlause er ei hovudsak i Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom sitt arbeid, det sa leiar i organisasjonen, Amanda Hylland Spjeldnæs. Politiske tiltak må vere å gå gjennom papirlause sitt behov og dagens tilbod, sikre at det finst tilgjengeleg personell for å ta vare på denne gruppa, særleg fastlegar. Utvikle digitale system på sjukehuset kor papirlause, utan fødselsnummer eller D-nummer, blir inkludert. Helsepersonell må få betalt for tenester til desse pasientane, og papirlause som ikkje kan betale, må skånast for fakturering av helsehjelpa.

-Vi treng at regjeringa jobbar for at papirlause skal få tilgang på helsehjelp på lik line med resten av befolkninga, sa Amanda Hylland Spjeldnæs.

Håkon Særsten sa i sitt innlegg at på Stord har organisasjonen Awa United tatt opp krav om at ureturnerbare asylsøkarar kan få bruke ledige plassar i kommunens skulesystem, men fått nei.

Limbogate

Arne Viste og Geir Lippestad fortalde i møtet om arbeidet med å rette opp feil som er gjort overfor papirlause. Lengeverande asylsøkarar er blitt utsett for betydelege trygdeavgiftsfeil, og tapt store summar. Nokre asylsøkarar har no fått medhald, og det er eit viktig gjennombrøt i dette arbeidet.

Press nedanfrå

Astrid Hoem, leiar i AUF, støtta kravet om at papirlause må få attende retten til å arbeide. Ho viste og til vedtak på Ap's landsmøte om oppfylgjing av Baumann - rapporten, der landsmøtet vedtok at i 'saker hvor foreldre utvises fra Norge for brudd på utlendingsloven mener Arbeiderpartiet det bør åpnes for økt bruk av alternative sanksjonsformer for å hindre at barn og foreldre må skilles'

I sitt innlegg understreka AUF-leiaren kor viktig det er at organisasjonar tek opp situasjonen for lengeverande asylsøkarar, og legg press på politikarane for å få til endring.

IKFF på Arendalsuka: Amnesti for papirlause flyktingar. Tre av innleiarane på møtet om 'Kan vi sikre menneskerettar for ureturnerbare asylsøkarar?'. Nasim Alimoradi, styremedlem i Mennesker i limbo i Oslo, Amanda Hylland Spjeldnæs, leiar i Norsk FolkehjelpSolidaritetsungdom og Astrid Hoem, leiar i AUF.

Vi MÅ snakke om fred

• *Audgunn Oltedal*

Det var overskrifta på IKFF sitt møte på Arendalsveka onsdag 16. august frå 12.30-13.30. Krigen i Ukraina var bakteppet for møtet. Dei tre som hadde innlegg var Ingeborg Breines, IKFF, Julie Wilhelmsen, NUPI og Tuva Krogh Widskjold, ICAN.

Vi må snakke om fred og nedrustning

Julie Wilhelmsen frå NUPI vektla forskarens ståstad og rolle. Ho sa at vi i debatten må ta fram det som er etisk problematisk, og resonnerer høgt omkring det som er vanskelege spørsmål. Ho framheva to tema som har kome i skuggen; vekt på spørsmålet om diplomati, og vekt på spørsmålet om tapte menneskeliv. Heile Vesten står bak auka våpenstøtte, men Vesten er ikkje villig til å ofre egne liv i krigen. Behovet for kompromiss er ikkje løfta fram, men kan sjå ut til å kome no.

Julie Wilhelmsen sa at premissene for debatten er smale, som når det blir sagt at våpen er einaste vegen til fred. Det begrensar vår tanke. Vi må snakke om fred og nedrustning. Vi må kunne spørje om noko frå vestleg side kunne vore annleis. Vi må løfte fram dilemmaene.

Atomvåpen forhindrar ikkje krig

Tuva Krogh Widskjold frå ICAN tok fram faren for atomkrig, ho nemnde situasjonar som nesten har

resultert i bruk av atomvåpen. Ho sa at vi i 78 år, like sidan atombombene fall over Hiroshima og Nagasaki, har vi hatt flaks, men at det å ha slik flaks kan ta slutt. Atomvåpen forhindrar ikkje krig. Vi må jobba for total avskaffing av atomvåpen og Noreg må signere og ratifisere FN-traktaten som forbyr atomvåpen. Det som kan sjå ut som naivt i dag, er kanskje sunn fornuft i morgon.

Vi må fokusere på det vi ynskjer oss

Ingeborg Breines, IKFF, framheva at vi må vektleggje den framtid vi ynskjer oss, - visjonen om ei verd basert på fredskulturens verdiar. Ho tok fram fredskulturvisjonen som vart meisla ut i FN, i UNESCO sitt arbeid på 1990 talet, og kor viktig det er å halde fast i den, og i dei avtalar som verdssamfunnet har gjort om klima (Parisavtalen) og om naturen (Montreal). Ingeborg Breines vektla atomvåpenfaren, og det faktum at vi i dag ser ein reaksjonær trend der demokratiet taper for framvekst av autoritære regimer. Ho tok eit oppgjær med NATO, alliansen burde vore lagt ned samtidig med Warszawapakta, og vektla kor viktig det er å styrke FN og støtte opp om organisasjonen sitt arbeid for fred.

Frammøtet i Frivillighetsteltet var bra, og Siri Jensen (IKFF medlem Vestfold), og Torunn Hovde Kaasa, (IKFF medlem Telemark), gjorde ein god jobb som møteleiarar.

Med på IKFF sitt møte 'Vi MÅ snakke om fred' på Arendalsveka: Julie Wilhelmsen, NUPI, Tuva Krogh Widskjold, ICAN og Ingeborg Breines, IKFF

Fredsuka i Tromsø

Fredsuka i Tromsø arrangeres for første gang 21. - 26. september med en rekke seminarer og

aktiviteter for folk. Fredsukas formål er å bidra med økt kunnskap og forståelse om den spente

situasjonen i nordområdene.

På programmet: 21. september – FNs internasjonale fredsdag - Internasjonalt seminar – samarbeid med FN-sambandet: NORGE MELLOM ATOMMAKTENE – DIALOG ELLER KONFRONTASJON? Med Arild Moe, Fridjof Nansen Institutt, Ingborg Bjur, Institutt for forsvarsstudier, Lars Fause, sysselmaster på Svalbard mm.

Søndag 24. september blir det en fredsvandring til Fløya, der fredsvarden bygges! Ungdomsseminar om krig og klima på Tvibit. FN-sambandet har egne skoleseminar på videregående skoler.

26. september – FNs internasjonale dag for total avskaffelse av atomvåpen arrangementet: NORGE OG ATOMMAKTENE – Hvilken rolle skal Norge spille mellom Russlands og USAs atomvåpen i nordområdene? Med m.a. Torgeir Fjærtøft, forsker og tidligere diplomat, Vilje Hanssen, Tromsø AP og Pål Julius Skogholt, Tromsø SV. Innlegg fra NAM – Nei til atombredte militærfartøy i Tromsø.

Fredsuka arrangeres med deltakelse og støtte fra Besteforeldrenes klimaaksjon, FN-sambandet, Grønn ungdom, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, Internasjonalt seminar, Natur og ungdom, Nei til atombredte militærfartøy i Tromsø, Nei til atomvåpen, Norske leger mot atomvåpen, Redd barna, Rødt i Tromsø, Tromsø AP, Tromsø MDG, Tromsø SV Tromsø SU. Reportasje om Fredsuka i Tromsø kommer i Fred og frihet nr.4.

Fredsuka Tromsø: Med i arrangørgruppa for Fredsuka i Tromsø 21. - 26. september: Kine Olsen – FN-sambandet, Bi Haavind - Nei til atomvåpen, Reidar Høifødt - Leger mot atomvåpen, Benoni Brox Krane - Natur og ungdom.

Utstillinga Fredspropaganda til Notodden

Fredag 8.februar opna utstillinga *Fredspropaganda* på Bok og Blueshuset på Notodden. 'Torunn og Hilde vil starte lokal kvinneliga på Notodden', det var overskrifta på reportasjen som bladet Telen hadde 10.09. Utstillinga med 100 fredsplakatar om 100

års fredsarbeid som Hilde Solberg har laga og er vist mange stader i landet. I oktober skal den til Sand i Ryfylke. Fleire IKFF medlemmer på Sørlandet ynskjer utstillinga til sin by, så i løpet av vinteren og våren kjem den truleg til Agder og Vestfold.

Torunn Hovde Kaasa og Hilde Solberg på Notodden ved opninga av utstillinga *Fredspropaganda* 8.september.
Foto: Beate Evensen, Telen.

MEDLEMSKONTINGENT

Vi minner om kontingenten for 2023. De som fortsatt ikke har betalt for 2022, har også mulighet for det. Bare husk å oppgi hvilket år betalingen gjelder for. Kontingenten per år er 500 kroner eller 300 kroner, medlemmene velger selv. Vi setter stor pris på pengegaver. Gaver over 500 kroner kan trekkes fra skatten. Husk å oppgi hva innbetalingen gjelder. Pengene gir mulighet for aktiviteter og synliggjøring av IKFF. Kontonummeret er: WILPF Norge 1254 62 53048

LOKALAVDELINGER OG KONTAKTER

Bergen/Hordaland: Aase Møller-Hansen, epost: aasemh04@yahoo.com
Innlandet: Kari Nes, epost: kar-nes@online.no
Oslo/Viken: Elisabeth Koren, epost: e-koren@online.no
Sandnes: Ingegerd Austbø, epost: ingegera@online.no
Stavanger: Hilde Solberg, epost: solberghilde@outlook.com
Trondheim: Berit Rusten, epost: beritrusten@gmail.com

BLI MEDLEM AV IKFF

Ønsker du å bli medlem, send oss ditt navn, postadresse og epostadresse på epost: ikff@ikff.no eller per brev til Majorstuveien 39, 0367 Oslo.

FRED OG FRIHET

Fred og Frihet utgis av WILPF Norge / Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF)

Redaksjon for nr 3/2023

Yennie Bredin, Audgunn Oltedal, Ellen Elster,
Elin Fossen, Gro Standnes,
Lokalredaksjonen: IKFF Trondheim

Layout

Ida Nygaard

Korrektur

Mari Holmboe Ruge, Gro Standnes

Redaksjonen avsluttet 3. oktober 2023

Fred og Frihet er også å finne på våre nettsider www.ikff.no

Kontakt

Majorstuveien 39
0367 Oslo, Norge
ikff@ikff.no

Organisasjonsnummer

983 794 815

Kontonummer

WILPF Norge
1254 62 53048

Kongeriket Norge
Kongeriket Noreg
Kongeriket Noreg
Kingdom of Norway
Pays
Pays
Pays